

מראי מקומות- בבא בתרא קי"ח

מסתבר, דהא אפי' אם יחלקו כפי ערך הילדים דעכשיו, הא על העתיד א"א לתקן, אם לזה יולדו בנים הרבה ולזה בנים מועטים, אע"כ ברכת הבית מרובה כפי הבית אם עכ"פ יש על מה שתחול הברכה. **אולם ע' בתורת חיים** שהק' על הרשב"ם דהא אמר אביי ש"מ דליכא חד דלא שקיל, ולפי הרשב"ם יש טפלים שלא שקלו כלום, ודוחק לומר דקאמר אביי בשאר שבטים. ועוד, מלשונו משמע דטפלים בשבט יוסף היו נפיש, אבל גם היו טפלים בשאר שבטים. ואם הטפלים לא ירשו כלום, א"כ גם בשאר שבטים היו איזה טפלים שלא ירשו כלום. ולכן פ' התו"ח דטפלים היינו טף שלא היו בני כ', ולכן לא ירשו מחמת עצמם, אלא דמורישיהן אבותיהם, שהיו בני כ', נטלו כ"א חלקו, וכיון דבני יוסף פרו ורבו יותר משאר שבטים, היו להן לכאור' טף מרובה, ולכן לא סגי להו לכ"א בחלקו שנטל. משא"כ בשאר שבטים שלא פרו ורבו כ"כ, הי' סגי להו בחלקם.

ד) אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים- הק' הבן יהודע, הרי לא השיב להם על טענתם, שהרי הם באו אליו בטענה שאין ארצם סגי להם, והוא השיב להם להחבאו עצמכם, דהיינו עצה טובה. אבל מה השיב להם על עיקר טענתם. ותי' דזה גופא היתה טענתו, הרי יש לכם עם רב, ולכן בעצם צריכים להחביא עצמכם ביערים, דהיינו שלא לעשות באופן שיהי' שעם רב אתם. דהיינו, דבשלמא אם אתם צמצמו עצמכם, באופן שלא יהי' ניכר כ"כ שיש לכם עם רב, שפיר, אבל בקשתם הרבה נחלה, א"כ יהי' ניכר בפומבי שיש לכם עם רב, ותשלוט בכם יצר הרע.

ה) אמרו לי, אנן מזרעא דיוסף, דלא שלטא בי' עינא בישא, דכתי' וכו'- הק' החתם סופר (על התורה, על קרא דכתי' בן פורת, הובא כאן בלקוטים), האם יהושע לא ידע מה דכתי' בן פורת וכו'. ותי' ע"פ מש"כ הרמב"ן עה"ת בריש במדבר, דלגבי המרגלים כתי' למטה

א) בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים, היינו דקא צווחן בני יוסף, וכו'- פ' הרשב"ם, שהיו עכשיו מרובין, וגברו יותר משאר שבטים. וביאר היד רמה (נ') עוד יותר, דבני יוסף הוו מועטין ביציאת מצרים, ונתרבו בביאת הארץ, ולא נטלו אלא חלק המגיע למנין המועטין שהיו ביוצאי מצרים.

ב) אלא לחזרה וליטול בנכסי חפר- מבואר מדברי הגמ', וכ"כ תוס' בעמוד ב', דכל הנדון הוא לגבי נכסי חפר, אבל בנכסי צלפחד גופי' אין נוטלים אף בחזרה, וצ"ע למה, הרי גם צלפחד יצא ממצרים, ומ"ש מחפר דחזרת הירושה לו. וכ' המהרש"א דאי"ז ק', דלעולם הי' להם חלק גם בנכסי צלפחד אביהם, אלא דלא הו"ל למתני חלק צלפחד סתם, אלא חלקו בנכסי אחיו. אבל תוס' לא נקט כן, אלא דבאמת לא נטלו חלק של צלפחד אביהן, ולכן הק', דלמאי נפק"מ דאמרו שהוא לא הי' בתוך העדה, הרי אפי' אם הי' בתוך העדה, מ"מ היו נוטלים ע"י חזרה מאבי אביהן חפר, ובלא"ה לא נטלו מצלפחד גופי'. וכ' דאין לומר דנפק"מ לענין בכורה, דהא כמו דנטלו חלק פשיטות של אביהן בירושת חפר, כן היו נוטלים חלק בכורה של אביהן מחמת אביהן, אפי' אם הי' מהעדה. אולם ע' בר' יונה דכ' דבאמת הנפק"מ הוא לענין בכורה, דהיינו דרק משום דאביהם לא הי' לו מהעדה אמרי' שיש להן חלק בכורה מחמתו.

ג) משום טפלים דהוו נפיש להו- פ' הרשב"ם, דהיינו היתומים שהיו פחות מבן כ' בכניסתם לארץ, וגם לא הי' אב הנכנס עמהם לארץ שינחילם חלקו כשימות, וגם לא הי' להם שום מוריש שיצא ממצרים שיירשו ממנו ע"י חזרה. והעיר הרש"ש, הרי אפי' אם הי' להם מוריש, הא סכ"ס לא הי' מגיע לכ"א כי אם מעט, כיון שהיו מרובין, וא"כ לכאור' י"ל דמשו"ה גופא צווחו. אולם כ' דמלשון הגמ' לכאור' משמע דמה שצווחו הוא על מה שלא יטלו כלום, ולכן שפיר פ' הרשב"ם דמיירי שלא הי' להם שום מוריש. והוסיף דכן

שהרי לא נקראו מתלוננים בשום מקום. ולכן הביא מהר"י מיגש שפי' דעתו הם השרופים, והמתלוננים היינו הם שאמרו אתם המיתם את עם ד'. אולם כ' הריטב"א דגם זה אינו נכון, דהא עדיין יש להק' דיהושע וכלב נוטלין למדה טובה של א"י. ולכן פי' הריטב"א דמתלוננים בעדת קרח היינו אותן שהיו מתלוננים בענין המרגלים, שחזרו ושנו בחטא ע"י תלונתם בעדת קרח.

(י) **בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, היינו דכתי' ויפלו חבלי מנשה עשרה, שיתא דשיתא בתי אבות, וכו' - הק' ר' יונה, איך קאמר "בשלמא למ"ד וכו'", הרי כמו שהוא ק' למ"ד באי הארץ, דהול"ל שיתא וב', דהיינו שמונה, ה"ה למ"ד ליוצאי מצרים ק', שהרי גם לשיטתו הול"ל תשעה, והו"ל להגמ' לומר דלמ"ד יוצאי מצרים נתחלקה, תשעה הוו, ע"ש מש"כ בזה.**

יוסף למטה מנשה, ואילו לגבי אפרים כתי' סתם, ולא כתי' לבני יוסף. ולכן הי' מקום לפרש דהא דכתי' בן פורת יוסף, דזה באמת קאי על בני מנשה, ואילו מה דכתי' בן פורת עלי עין, על בני אפרים נאמר, ונמצא דלפי דעת יהושע, ממילא לגבי בני מנשה הי' חשש של עין הרע. וע"ז השיב להם דאינו כן, אלא דעלי עין גם על בני אפרים קאמר.

(ז) **מהכא וידגו לרוב וכו' - הק' הבן יהוידע, למה לא הביא הגמ' ראי' מקרא זה מעיקרא, הרי כתי' פסוק זה מקודם. ותי' דבעצם הי' מקום לומר דקרא דוידגו לרוב וכו' היינו סיוע לשי' יהושע, דמשמע דצריכים להחביא עצמן במים שיהי' מכוסה מעין הרע. ולכן הביא מתחלה קרא דבן פורת וכו', דהיינו להראות שיכולים לקבל אף ארץ טפי משאר שבטים, דהא אין עין הרע שטל בהם כלל.**

(ז) **אלא מאי חיו, שחיו בחלקם - פי' המהרש"א, לפי שא"י נקראת ארץ החיים, ולכן חיו בחלקם בא"י. והוסיף המהרש"א, דמה דכתי' "ארצות החיים" לשון רבים, דהיינו דבא לרמז לא"י ולעוה"ב, והמרגלים לא הי' חם חלק לא בא"י ולא בעוה"ב.**

(ח) **איכפל יהושע וכלב וירשו לכולה א"י - כ' הרשב"ם דכולה לאו דוקא, אלא רובה, כדכתי' וילונו העם על משה לאמר מה נשתה. ותמה המהרש"ל, אם אלו המתאוננים שכוון להם הגמ', א"כ איך סבר אב"י למה הקדים הקרא המרגלים להמתאוננים, אי לאו לאקושי למרגלים, וא"כ מ"ט דמ"ד דלא אקושי. ועוד, וכי מפני זה הפסיד חלקם בארץ, הרי לא מצינו אף שקצף המקום עליהם בפירוש, רק כתב ושם נסהו. וע"ש מה שצידד ליישב, אולם כ' לפרש דהתלונות הם התלונות של פרשת המרגלים, דכתי' וילונו על משה ואהרן, ואע"ג דכתי' כל ישראל, אי"ז אלא רובם, וע"ש עוד בזה באורך.**

(ט) **מתלוננים שבעדת קרח קאמרי' - פי' הרשב"ם, דהיינו אלו דכתי' בהו לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ד'. ופי' הריטב"א, דהיינו החמישים ומאתים איש, ועדתו היינו אנשי ביתו. וכ' הריטב"א שאינו מחוור,**